

TÜRKÇE ÖĞRETİCİLERİNİN UYUM SINIFLARINDA TÜRKÇE DERSİNDE YAŞADIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ: BİR DURUM ÇALIŞMASI

Mehmet Ali ERYILMAZ
T.C. MEB Ahmet Azmi Makbule Elberk İlkokulu
eryilmazmehmetali85@gmail.com
0000-0002-1729-8806

Prof. Dr. Mustafa YILDIZ
Gazi Eğitim Fakültesi
mustafa@gazi.edu.tr
0000-0003-3885-5322

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 02. 05. 2024

Revizyon Tarihi: 10. 06. 2024

Kabul Tarihi: 27. 06. 2024

Atf Bilgisi: Eryılmaz, M. A. ve Yıldız, M. (2024). Türkçe öğretmenlerinin uyum sınıflarında Türkçe dersinde yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri: Bir durum çalışması. *Sınıf Öğretmenliği Araştırmaları Dergisi (SÖAD)*, 4(1), 50-67.

ÖZ

Savaş ve iç karışıklık gibi nedenlerle vatanlarını terk eden Suriyelilerin, başlangıçta göç ettikleri ülkelerde geçici olarak kaldıkları düşünülmüş fakat daha sonraları yeni karşılaştıkları kültüre entegrasyon süreci başlatılmıştır. Türkiye’ de de ilkökul düzeyinde bu entegrasyon sürecini kolaylaştırmak amacıyla uyum sınıfları kurulmuştur. Uyum Sınıfları, 2019/15 sayılı “Yabancı Öğrenciler İçin Uyum Sınıfları” Genelgesi’ne göre Türkçe bilmeyen ya da Türkçe dil beceri düzeylerini geliştirmeye ihtiyacı olan yabancı uyruklu tüm öğrencilere eğitim imkânı sunmak, eğitim sonunda bu öğrencileri diğer branş derslerini içeren akademik eğitime hazır hale getirmek için ilkökul 3. sınıftan 12. sınıfa kadar açılabilen her sınıf düzeyinde en az 10, en fazla 30 öğrenciden oluşan, bir yıl boyunca akranlarından ayrı eğitim verilen bir sınıf uygulamasıdır. Uyum sınıflarında görev yapan Türkçe öğretmenlerinin Türkçe derslerinde yaşadıkları problemleri ve çözüm önerilerini tespit etmeyi amaçlayan bu çalışma nitel bir çalışmadır. Çalışma grubu Konya ili Meram ilçesinde bir ilkökulda uyum sınıfında görev yapan 8 Türkçe öğretmenden oluşmaktadır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmış ve betimsel analiz yoluyla analiz edilmiştir. Sonuç olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin uyum sınıfına alınma yaşının daha erken yaş döneminde olması, uyum sınıfı için hazırlanan ders programlarının güncellenmesi, dil öğretimi için etkin materyaller hazırlanması gerektiğini düşündüğü belirlenmiştir. Ayrıca katılımcıların yabancılara dil öğretimi anlamında yeterince bilgiye sahip olmadığı ve birbirlerinden yardım alarak sorunları çözmeye çalıştığı anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uyum sınıfı, ikinci dil, Türkçe öğreticisi, entegrasyon

PROBLEMS AND SOLUTION SUGGESTIONS OF TURKISH TEACHERS IN TURKISH LESSONS IN INTEGRATION CLASSES: A CASE STUDY

ABSTRACT

Syrians, who left their homeland for reasons such as war and civil unrest, were initially thought to stay temporarily in the countries they immigrated to, but later the process of integration into the new culture they encountered was initiated. In Turkey, integration classes were established at the primary school level to facilitate this integration process. According to the Circular No. 2019/15 on “Integration Classes for Foreign Students”, Integration Classes are the classroom practices consisting of at least 10 and at most 30 students at each grade level, from the 3rd grade to the 12th grade, where they are educated separately from their peers for a year in order to provide educational opportunities to all foreign students who do not know Turkish or who need to improve their Turkish language skills, and to make these students ready for academic education including other branch courses at the end of the education. This study, which aims to identify the problems and solution suggestions experienced by Turkish teachers working in integration classes in Turkish lessons, is a qualitative study. The study group consisted of 8 Turkish teachers working in an integration class at a primary school in Meram district of Konya province. Data were collected with a semi-structured interview form and analyzed through descriptive analysis. As a result, it was found that the teachers participating in the research believed that the age of admission to the integration class should be earlier, the curriculum prepared for the integration class should be updated, and effective materials should be prepared for language teaching. It was also understood that the participants did not have enough knowledge about teaching languages to foreigners and tried to solve the problems by getting help from each other.

Keywords: Integration class, second language, Turkish teacher, integration

Giriş

İnsanlık tarih boyunca ekonomik, sosyal ve siyasi nedenlerle ait oldukları toprakları terk etmek zorunda kalmıştır. TDK (2024) göre göç, “ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin

veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret” olarak tanımlanmaktadır. 2011 yılında Suriye’de gerçekleşen olaylar sonucunda insanlar, Suriye’ye komşu olan Türkiye, Irak, Mısır, Lübnan gibi ülkeler başta olmak üzere dünyanın birçok ülkesine ait oldukları topraktan ayrılarak sığınmak zorunda kalmışlardır. Türkiye’de yasal mülteci statüsü sadece Avrupa ülkeleri vatandaşlarına tanındığından, Suriyelilere geçici koruma statüsü verilmiştir. Geçici koruma, istisnai bir prosedürdür ve ülkesine geri dönemeyen insanların kitlesel bir akını durumunda, özellikle sığınılan ülkedeki sığınma sisteminin kitlesel akın karşısında yetersiz kalması durumunda, bu kişilere verilecek acil ve geçici koruma olarak tanımlanmaktadır (Ergüven ve Özturanlı, 2013, s. 1038).

2011 yılında Suriye’de başlayan olaylar nedeniyle Türkiye’ye göç eden ve geçici koruma verilen Suriyeliler farklı bir kültür ile karşı karşıya kalmışlardır. Çok kültürlülük; farklı ırklardan, milliyetlerden, dinlerden, dillerden ve kültürel gruplardan insanların bir araya gelmesi, yaşaması, çalışması, ticaret yapması, siyasi yaşama katılması ve aynı toprak parçası üzerinde sosyal ve kültürel etkileşimde bulunmasıyla ortaya çıkan sosyal çeşitliliği ifade eder (Banks, 2009). Kendi ülkelerinden Türkiye’ye göç ederek sosyal ve kültürel etkileşim zorunda kalan Suriyeliler; Lübnan, Mısır, Irak gibi ülkelere göç eden vatandaşlarından farklı olarak hem dil hem kültür problemleri yaşamışlardır. Çünkü bu ülkelerde konuşulan dil Arapçadır, fakat Türkiye’ye sığınan geçici koruma altındaki Suriyeliler ikinci bir dil olan olarak Türkçeyi öğrenmek durumundadır.

Bireyin çevre koşullarına ayak uydurabilmek için anadilinden başka bir dil öğrenmek zorunda kaldığı sürece ikinci bir dil öğrenme denir (Alyılmaz ve Şengül, 2017). Suriyeli öğrenciler Türkiye’de kaldığı sürece, uyum çalışmaları; ikinci dil olarak Türkçenin öğretilmesi ve Türk kültürünün tanıtılması gibi çalışmalarla devam ettirilmesi önem arz etmektedir. Göç İdaresi Başkanlığının 2021-2022 verilerine göre Suriye, Afganistan, Irak, Filistin, Somali ve Yemenden Türkiye’ye gelen yaklaşık olarak 5.013.631 yabancı uyruklu nüfus bulunmaktadır. Bu nüfusun Ocak 2022 verilerine göre 1.365.884’ünü eğitim çağındaki (5-17 yaş) nüfus, 495.971’i ise ilkökul çağındaki (6-9 yaş) nüfus ve 313.695’i Suriyeli ilkökul çağındaki (6-9) nüfus oluşturmaktadır (Göç ve Acil Durumlarda Eğitim Daire Başkanlığı, [GAEDB], 2022).

Görüldüğü gibi sayıları oldukça fazla olan geçici koruma altındaki Suriyeli öğrencileri Türk eğitim sistemine entegre etmek amacıyla 2016 yılında AB projesi olarak hazırlanan Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PIKTES), günümüzde de devam etmektedir. Projeye ilgili web sitesinde şu şekilde açıklama bulunmaktadır; “PIKTES, geçici koruma altındaki çocukların, Türkiye’deki eğitime erişimlerine katkıda bulunmak amacıyla Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen bir eğitim projesidir. PIKTES bütçesinin tamamı, Avrupa Birliği tarafından, “Türkiye’deki Mülteciler için Mali Yardım Programı (FRIT)” anlaşması çerçevesinde doğrudan hibe yöntemiyle karşılanmaktadır. 03.10.2016 tarihinde başlatılan Proje, halen ülkemizin 29 ilinde sürdürülmektedir. 2018 yılı aralık ayında 2. fazına başlayan PIKTES Projesi 2022 yılı Ekim ayına kadar devam edecektir (PIKTES, 2024). Bu bağlamda PIKTES ile ülkemizde bulunan Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenmeleri ve eğitime erişimleri desteklenmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı 2016 Kasım ayında 2014/21 Sayılı Genelge çerçevesinde Valilikler bünyesinde kurulan Geçici Eğitim Merkezlerinde (GEM) ve Bakanlığa bağlı okullarda öğrenim gören Geçici Koruma Kanunu kapsamındaki Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretmek ve bu kurumlarda yürütülen rehberlik hizmetlerini geliştirmek amacıyla Türkçe öğreticisi ve Rehberlik Danışmanı olarak görevlendirilmek üzere ilana çıkmıştır. Üniversitelerin dört yıllık lisans öğretimi yapan Eğitim Fakültelerinin Sınıf Öğretmenliği veya Türkçe Öğretmenliği alan mezunu ya da öğretmenliğe kaynak teşkil eden yükseköğretim programlarından mezun olanların ihtiyacı karşılamadığı alanlarda Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans ya da Pedagojik Formasyon Programı/Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programından birini başarıyla tamamlamış olmak şartıyla “Geçici Süreli Türkçe Öğretici” alımı gerçekleştirmiştir. Daha sonra 2019/2020 eğitim-öğretim yılında yabancı öğrencilerin Türkçeyi öğrenme ve eğitim sistemine entegrasyonunda yaşanan sorunları gidermek amacıyla 3.sınıftan 12.sınıfa kadar açılabilen uyum sınıfları planlanmıştır. PIKTES web sayfasında uyum sınıfları; “İlköğretim ve ortaöğretim seviyelerinde bulunan yabancı öğrencilerden Türkçe dil beceri düzeyleri yetersiz olanların kaydedileceği sınıfı ifade eder.” denmektedir. Bakanlıkça yapılan Türkçe

Yeterlilik Sınavlarında 60 puan altında alan öğrenciler bu uyum sınıflarına alınır. İlkokul düzeyinde belirlenen haftalık 30 ders saatinin 24 saati Türkçe, 2 saati görsel sanatlar, 2 saati müzik, 2 saati beden eğitimi ve oyun dersi olarak gerçekleştirilmektedir.

Alanyazın incelendiğinde uyum sınıflarında Türkçe dersinde yaşanan problemler ile ilgili çalışmalarda; Kanat (2022) uyum sınıflarında Türkçe öğretimi üzerine öğretmen ve öğrenci görüşlerini sorguladığı çalışmada uyum sınıflarında yabancı uyruklu öğrencilere yoğun olarak öğretilen Türkçenin öğretmenler tarafından yeterli görüldüğü, öğrencilerin ise bu görüşe aykırı bir değerlendirme yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Uyum sınıflarında alınan Türkçe eğitiminin çoğu öğrenci için yetersiz olduğu görülmektedir. Ayrıca yabancı öğrencilerin derslerde ağırlıklı olarak anadili olan Arapçayı kullanmaları, hedef dili kullanan Türk öğrencilerden ayrı sınıflarda eğitim görmeleri ve kullanılan ders kitaplarının seviyelerine uygun olmaması öğretmenlerce problem olarak görülmüştür.

Kapat ve Şahin (2021) Türkçe öğreticileri ve okul yöneticilerinin Suriyeli öğrenciler için açılan uyum sınıfı uygulamasına ilişkin görüşlerini incelemişler, uyum sınıfına katılan öğrenciler, uyum sınıflarında daha rahat bir ortama sahip olsalar da Türkçeye maruz kalma konusunda sorunlar yaşadıkları; Türkçe öğreticilerinin uyum sınıfı uygulamasında kendilerini daha rahat hissettikleri ancak öğrenciler arasındaki seviye farkının olumsuz bir etken olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Suriyeli öğrencilere okul öncesi dönemde dil eğitimi verilmesinin daha etkili olacağı, Türkçe dil yeterlilik sınavına ek olarak mülakat sisteminin olması ve dil dersleri entegrasyonunun daha detaylı planlanması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Üstün ve Alimcan (2021) PİKTES projesinde görev alan öğretmenlerin projeye yönelik görüşlerini incelemek için 8 Türkçe öğreticisi ile çalışmıştır. Araştırma sonucunda Projede belirli bir programın olmaması, kaynak ve materyallerle ilgili sorunlar, velilerle iletişimde güçlükler, eğitime uygun sınıfların olmaması, özlük haklarının yetersiz olması ve öğretmen eğitiminin yetersiz olması gibi sorunların olduğu sonucuna varılmışlardır.

Geçici koruma altındaki öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonu ile ilgili çalışmalarla daha sık karşılaşılrken, 2019'da uygulanmaya başlanan uyum sınıfları şekil bakımından az da olsa incelenmeye başlanmış, ancak uyum sınıflarında Türkçe öğreticilerin Türkçe dersinde yaşadıkları problemlerle ilgili araştırmalar sınırlı sayıdadır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de geçici koruma altında bulunan ilkökul düzeyindeki yabancı öğrencilere Türkçenin ikinci dil olarak öğretilmesinde uyum sınıflarında görevli öğretmenlerin yaşadıkları sorunları belirlemek bu sorunlara çözüm önerileri sunmaktır. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Uyum sınıfında görev yapan öğretmenlerin öğrencilerinin Türkçe dil becerilerinin gelişimine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Uyum sınıfında görev yapan öğretmenlerin Türkçe öğretimi sürecine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Uyum sınıfında görev yapan öğretmenlerin Türkçe derslerinde sınıf yönetimi uygulamalarına ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Uyum sınıfında görev yapan öğretmenlerin mevcut sorunlara ilişkin çözüm önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması, sınırlandırılmış bir durumun sistematik bir biçimde çeşitli veri toplama araçları ile gerçek ortamlarda derinlemesine incelendiği, sonuçların temalarla açıklandığı bir araştırma yaklaşımıdır (Chmiliar, 2010; Creswell,2007; Davey, 1991; Merriam,2013). Durum çalışmaları, "ne", "nasıl" ve "neden" sorularına dayalıdır ve araştırmacının kontrol edemediği bir olgu veya olayın ayrıntılı olarak incelenmesine olanak tanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu bağlamda uyum sınıfında görev yapan

öğretmenlerin Türkçe dersindeki durumları "ne", "nasıl" ve "neden" soruları ile derinlemesine betimlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2022 yılında Konya ili Meram ilçesinde Suriyeli öğrencilerin yoğunlukta olduğu 4 ilkokulda uyum sınıflarında görev yapan 8 Türkçe öğreticisinden oluşmaktadır. Çalışma grubu, kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur. Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi, araştırmacının hedef evrenden örneklemini oluştururken elde edebileceği en basit unsurlara yönelmesi olarak tanımlanabilir (Patton, 2005). Kolay ulaşılabilir örnekleme daha ucuzdur ve bazı araştırmacılar tarafından uygun ve basit olarak algılanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Tablo 1’de katılımcıların profilleri hakkında bazı bilgiler görülmektedir.

Tablo 1
Çalışma Grubunun Özellikleri

Katılımcı	Cinsiyet	Branş	Hizmet İçi Eğitime Katılım	Deneyim (Yıl)
Ö1	Kadın	Sınıf Öğretmeni	Hayır	3
Ö2	Kadın	Sınıf Öğretmeni	Evet	3
Ö3	Kadın	Türkçe öğretmeni	Evet	7
Ö4	Kadın	Türkçe öğretmeni	Evet	7
Ö5	Kadın	Türkçe öğretmeni	Evet	7
Ö6	Kadın	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni	Evet	8
Ö7	Kadın	Sınıf Öğretmeni	Evet	8
Ö8	Erkek	Sınıf Öğretmeni	Evet	8

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada verilerin toplanması için yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda en sık kullanılan veri toplama aracı olan görüşmeler, bireyler hakkında önemli ve detaylı bilgiler vermede etkilidir (Creswell, 2017). Görüşme formu; uyum sınıfı öğretmenlerinin geçici koruma altındaki öğrencilere Türkçe öğretiminde yaşadıkları sorunları, kullandıkları etkinlikleri ve bu sorunların çözümü için önerilerini tespit etmek üzere hazırlanan açık uçlu soruları içermektedir. Verileri toplamak için araştırmacılar ilgili alanyazından faydalanarak yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlamışlardır. Daha sonra soruların iç geçerliği uzman görüşü alınarak sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmacı tarafından görüşme öncesinde hazırlanan soruların yanı sıra görüşme esnasında ek sorular sormaya izin veren yarı yapılandırılmış görüşme tekniği; elde edilmek istenen verilere daha ayrıntılı olarak ulaşılmasına imkân sağlar.

Görüşme Soruları

1. İlkokul 3.sınıf da Suriyeli öğrencilerin uyum sınıfı adı altında ayrı bir sınıfa alınmasına ilişkin görüşleriniz nelerdir?
2. Sadece yabancı öğrencilerin bulunduğu uyum sınıflarında öğrencilerin Türkçe dersi almalarının olumlu ve olumsuz yanları nelerdir?
3. Suriyeli öğrencilerin anadilinden farklı olarak ikinci bir dili iletişim dili olarak kullanmasının Türkçe dersinde yaşanan güçlükleri nelerdir?
4. Uyum sınıfı Türkçe dersi için hazırlanmış bir öğretim programı var mıdır? Bu programın özellikleri nelerdir?
5. Türkçe dersi için gönderilen kaynaklar (ders kitabı, çalışma kitabı, dijital materyal vb.) nelerdir? Bu kaynaklar nasıl hazırlanmaktadır? Kaynakların yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?
6. Türkçe dersinde kullandığımız yöntem ve teknikler nelerdir? Etkililiğini açıklar mısınız?
7. Türkçe dersinde hangi ölçme ve değerlendirme uygulamalarını kullanıyorsunuz?
8. Uyum sınıfına bir yıl katılan öğrencilerin Türkçe dil becerilerinde (konuşma, dinleme, okuma, yazma) nasıl bir değişim oluyor?
9. Uyum sınıfı Türkçe dersinde sınıf yönetimine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

- a) Uyum sınıfı Türkçe dersinin daha nitelikli sürdürülebilmesi ve amacına ulaşabilmesi için önerileriniz nelerdir?
- b) Öğrenci motivasyonu ile ilgili
- c) Materyaller ile ilgili (program, kitaplar vb.)
- d) Öğrenme öğretme süreci ile ilgili
- e) Ölçme ve değerlendirme ile ilgili

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmacı tarafından belirlenen A ilkokulunda 3, B ilkokulunda 2, C ilkokulunda 2, D ilkokulunda 1 olmak üzere 4 ilkokulda görev yapan toplam 8 Türkçe öğreticisi ile görüşme yapılacak tarih ve saat belirlenmiştir. Araştırmacı 4 gün de 4 farklı ilkokula giderek 8 katılımcı ile görüşmüştür. Görüşmeler katılımcıların bulunduğu ilkokullarda kullanılmayan sınıflarda gerçekleştirilmiştir. Görüşme başlamadan önce katılımcılar araştırmanın amacı hakkında bilgilendirilmiştir. Daha sonra katılımcılar araştırmada kullanılacak veri ve ses kaydı ile ilgili onam formu imzalamışlardır. Katılımcıların görüşme esnasında rahat olabilmeleri adına kısa bir sohbet yapılmıştır. Görüşmelerin her biri yaklaşık 20-25 dakika sürmüştür. Yapılan görüşmeler ses kaydı ile toplanmış aynı gün Word ortamında yazıya dökülmüştür. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz tekniğinde; araştırma verilerinden temalar belirlenir ve belirlenen temalara göre veriler düzenlenir, tanımlanır ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Elde edilen verilerin kodlanması, sınıflandırılması ve tanımlanması aşamalarından sonra içerik analizi gelmektedir (Glesne, 2012). Bu araştırmada görüşme kayıtları yazıya dökülerek elde edilen veriler temalara ayrılmış ve yorumlanmıştır. Betimsel analiz yolu ile yorumlanan veriler daha sonra ayrıntılı olarak kodlanmış kategori ve temalar çerçevesinde bir araya getirilmiştir. Bu doğrultuda oluşturulan kodlar 4 tema altında yer almıştır. Daha sonra oluşturulan temalar ile ilgili uzman görüşü alınarak bazı değişiklikler yapılmıştır. Oluşturulan kategorilerin ışığında öğretmen görüşlerinin frekans ve yüzdeleri belirlenmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda iç geçerlik, bulguların geçerliliğini ve güvenirliliğini ifade ederken, dış geçerlilik, bulguların diğer bağlamlarda uygulanabilirliğini veya uygunluğunu ifade eder (Miles ve Huberman, 1994). Lincoln ve Guba (1986) nitel araştırma çalışmalarında geçerlik ve güvenirlilik kavramlarını güvencüyübilirlik kavramı ile açıklamışlardır. Güvencüyübilirlik; güvencüyübilirlik, aktarılabirlik, tutarlılık ve doğrulanabilirlik kriterleriyle sağlanır (Lincoln ve Guba, 1986). Bu araştırmada görüşme formu oluşturulurken alanyazın taraması yapılmış ayrıca beş alan uzmanından görüş alınarak araştırmanın inandırıcılığı sağlanmaya çalışılmıştır. Katılımcılar belirlenirken karma örnekleme yöntemi kullanılarak nitelikli cevaplar elde edilmek istenmiştir. Temalar ile ilgili verilerin analizi aşamasında ise bulgular, katılımcı görüşleri desteklenerek aktarılabirlik bakımından güçlendirilmiştir. Elde edilen veriler araştırmanın yazarları tarafından karşılaştırılarak tutarlılık sağlanmıştır. Görüşme esnasında alınan ses kayıtları için transkripsiyon işleminde her iki yazarın uzlaşması sağlanarak araştırmanın güvencüyübilirliği artırılmıştır. Araştırmacılar daha sonra görüşme verilerini katılımcılara teyit ettirerek araştırmanın onaylanabilirliğini artırmışlardır.

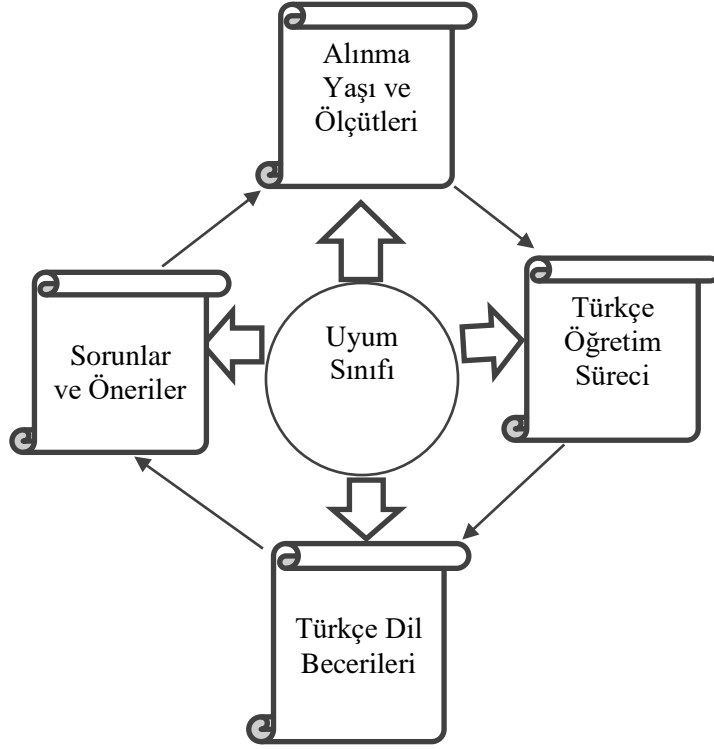
Araştırma Etiği

Araştırmaya ilişkin etik kurul raporu Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 18.04.2023 tarih ve 08 sayılı toplantısında 2023 – 527 araştırma kodu ile etik açıdan bir sakınca bulunmadığına yönelik oy birliği ile onaylanmıştır.

Bulgular

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular 4 tema altında değerlendirilmiştir. Yapılan içerik analizi sonucunda oluşturulan bu temalar alt temalara ve kodlara ayrılarak katılımcıların görüşleri ile

birlikte sunulmuştur. Şekil 1’de, Türkçe öğreticilerin uyum sınıfında Türkçe dersine ilişkin görüşlerini gösteren temaları ve bu temaların birbiriyle olan ilişkileri özetlenmiştir.

Şekil 1 Türkçe Öğreticilerin Uyum Sınıfı Algıları

Uyum sınıfında görev yapan öğretmenlerin Türkçe öğretim sürecine ilişkin görüşlerini gösteren 2 tema ve bu temalara yönelik 9 alt tema oluşturulmuştur.

Tablo 2

Uyum sınıfında görev yapan öğretmenlerin Türkçe öğretim sürecine ilişkin görüşleri tema örüntüsü

Tema	Alt Tema	Kodlar	N
Uyum Sınıfı	Alınma Yaşı	Uyum sınıfına başlama zamanı	8
	Devam Süresi	2 yıl, 4.sınıfa kadar	4
	Uygulamanın Doğruluğu	Gayet iyi, 4 temel beceri, olumlu, birebir ilgilenme, olumsuz, Türkçeye maruz kalma, akran zorbalığı, kendi dilleri, davranış problemleri, çocuklar mutlu	6
	Kurallara Uyuma	Arapça konuşma, Suriyeli bağımsızlık ilanı, çatışma,	5
Türkçe Dersi Süreçleri	Öğretim Programı	Çerçeve yıllık plan, kazanım, gerçeğe uyuşmayan, okuma, yazma, dinleme, sözel iletişim	5
	İçerik	A1, A2, Avrupa dil portfolyosu,	5

Yöntem ve Teknikler	Soru cevap, istasyon, tümevarım, tümünden gelim, oyun, tekrar gösterip yaptırma, eşleştirme	6
Ölçme Değerlendirme	Doğru yanlış, sene başı sınav, soru cevap, sözlü, boşluk doldurma	6
Materyal	Kitap, Dijital içerik eksik, yetersiz kaynak, görsel eksik, okuma yazma bilenlere göre	7

Tablo 2'ye göre görüşme yapılan öğretmenlerin birçoğu (N=8) geçici koruma altında bulunan öğrencilerin uyum sınıfına alınması için 3.sınıfın çok geç olduğunu ifade etmişlerdir. Uyum sınıflarının okul öncesi ve 1.sınıf gibi daha erken yaşlarda başlaması gerektiğini belirtmişlerdir. Bir yıl boyunca uyum sınıflarında kalan öğrenciler için bu sürenin yeterli olmadığını düşünen Türkçe öğreticiler görüşmeye katılanların yarısını(N=4) oluşturmaktadır. Bu bağlamda katılımcılara ait görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir.

Yabancı öğrencilerin uyum sınıfına alınma yaşının geç olduğunu ve Türk öğrencilerden ayrı sınıflarda olmalarının sakıncalarını Ö1 aşağıdaki şekilde iletmiştir:

“Okul öncesinden başlanmalı ya da ikinci sınıftan itibaren başlanmalı. Ayrı sınıfa alınması şöyle iyi tarafları da var. Türkçe öğretiyorum mesela arkadaşlarından geri kaldıysa onlara öğretiyoruz. Ama mesela olumsuz tarafı da var ayrı bir sınıf olduğu için entegrasyonun biraz daha geç sağlanmasına sebep oluyor.”

Uyum sınıfı Türkçe derslerinde MEB tarafından sağlanan kaynakların eksikliğini Ö3 aşağıdaki şekilde iletmiştir:

“Kaynaklarımız var gönderiliyor fakat okuma yazma noktasında daha iyi olabilirdi yeterli olmuyor.”

Yabancılarla Türkçe öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklerden uyum sınıfında hangilerinin kullanıldığını anlamak için sorulan soruya cevap olarak kullandığı yöntemi söylemekle birlikte bunun bir yöntem olup olmadığından emin olmadığını Ö4 aşağıdaki şekilde iletmiştir:

“Kullandığım yöntem gösterip yaptırma yöntemi ve bu bir yöntem midir tartışılır ama sürekli tekrar yöntemi uyguluyorum.”

Uyum Sınıfında Görev Yapan Öğretmenlerin, Öğrencilerinin Türkçe Dil Becerilerinin Gelişimine İlişkin Görüşleri

Uyum sınıfında görev yapan öğretmenlerin, öğrencilerin Türkçe dil becerilerinin gelişimine ilişkin görüşlerini gösteren 1 tema ve bu temaya yönelik 4 alt tema oluşturulmuştur.

Tablo 3

Uyum sınıfında görev yapan öğretmenlerin öğrencilerinin Türkçe dil becerilerinin gelişimine ilişkin tema örüntüsü

Tema	Alt Tema	Kodlar	N
	Okuma	Arapça eğitimin etkisi, geç öğrenme,	5
Türkçe Dil Becerileri	Yazma	Ezbere dayalı öğrenme soldan sağa, geç öğrenme, küçük-büyük, karışık, ezber	5

Dinleme	Motivasyon, anlama sorunu	6
Konuşma	Evde konuşulan dilin etkisi, Arapça konuşma, dile maruz kalma	8

Tablo 3'e göre uyum sınıfında görev yapan öğretmenlerin Türkçe dil becerilerine ilişkin görüşleri incelendiğinde görüşmeye katılan öğretmenlerin tamamı (N=8) evde Türkçe konuşulan ailelerin çocuklarının Arapça konuşanlara oranla Türkçeyi daha kolay, daha hızlı öğrendikleri ve konuşabildiklerini belirtmişlerdir. Aile ortamında Türkçe konuşmanın üzerinde duran Ö2 görüşlerini aşağıdaki şekilde iletmıştır:

“Öğrencinin motivasyonu önemli, ailesinde Türkçe bilen birisinin olması önemli.”

Dinleme becerisine ilişkin ise motivasyonun önemli olduğu (N=6) ve ailede Türkçe bilen birilerinin olmasının dinleme becerisine olumlu yansıdığı görüşü ifade edilmiştir. Bu durum ile ilgili Ö4 görüşlerini aşağıdaki şekilde iletmıştır

“Dinleme becerisi konuşma becerisine çok yakın bizim öğrencilerimiz dinliyorlar fakat anlamlandırmada sorun yaşıyorlar. Bence uyum sınıfları okuma yazma becerisinde daha başarılı dinleme ve konuşma becerisinde bu şekilde düşünmüyorum.”

Yazma becerisi ile ilgili öğretmen görüşlerini (N=5) öğrencilerin soldan sağa yazma alışkanlıkları olduğu, küçük ve büyük harf ayırımına çok fazla dikkat etmediği çoğunlukla ezbere yazdıkları, okuma yazmaya da sene sonunda ancak geçebildikleri oluşturmuştur. Örneğin Ö1 bu kapsamda önceki öğrenmelerin etkisini vurgulayarak görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Bazı kelimeleri çıkarmakta zorlanıyorlar 2. dil öğretimi açısından yani telaffuzda zorluklar oluyor Yazma anlamında sıkıntılar oluyor Arapça yazmaya daha meyilli bazı öğrenciler ya da farklı Arapça eğitimi alabiliyorlarmış özel olarak Türkçe dersinde yazma konusunda sıkıntı oluyor bazen mesela sağdan başlıyorlar.”

Yazma becerisi, okuma becerisi ile benzer şekilde Arapça eğitim alan öğrencilerde daha yavaş geliştiği, öğretim sürecinde ise öğrencilerin ezber yolu ile kelimeleri seslendirdiği görüşmeye katılan öğretmenlerin bir kısmı (N=5) tarafından belirtilmiştir. Bu bağlamda katılımcılara ait görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir.

“Bazıları anlamıyor bazıları okuma yazma bilmiyor ve çok yavaş ilerliyorlar. Normalde birinci sınıfta dönem ortasında ya da dönem sonunda okuma yazmaya geçilir. Biz bir senenin sonuna geçiyoruz okuma yazma ya bazıları da geçmiyor. (Ö3)”

“4 temel beceri geliştiren öğrenciler de oluyor ama bazı öğrenciler konuşmayı başarabiliyor ancak okuma yazması gelişmiyor bazı öğrencilerinde okuma yazması gelişiyor ama konuşmayı beceremiyor. Ya da ilerlese bile istenen düzeye erişemiyor. (Ö1)”

“Bazılarında okuma, yazma, konuşma becerileri ilerliyor ama bazılarının da okuma yazma ilerlemesine rağmen konuşma ilerlemiyor Tabi başlangıca göre yine de iyiyiz. Öğrenciden öğrenciye değişiyor ama genel olarak çocuklar ilerliyor. (Ö3)”

Uyum Sınıfında Görev Yapan Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri

Uyum sınıfında görev yapan öğretmenlerin sınıf yönetimi uygulamalarına ilişkin görüşlerini gösteren 1 tema ve bu temaya yönelik 2 alt tema oluşturulmuştur.

Tablo 4

Uyum sınıfında görev yapan öğretmenlerin sınıf yönetimi uygulamalarına ilişkin tema örüntüsü

Tema	Alt Tema	Kodlar	N
------	----------	--------	---

Sınıf Yönetimi	Dil Sorunu	Kendi aralarında konuşma, Tartışma, dersi kaynatma	5
	Sınıf Kuralları	Geç gelme, İzinsiz çıkma, kavga	3

Tablo 4'e göre uyum sınıfında görev yapan öğretmenlerin sınıf yönetimi uygulamalarına ilişkin görüşleri incelendiğinde görüşmeye katılan öğretmenlerin çoğunluğu(N=5) sınıf yönetiminde dil ile ilgili problem yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilerin kendi aralarında Arapça konuşmaları, tartışmaları öğretmenlerin sınıf yönetiminde zorlandıkları durumlar olarak ifade edilmiştir. Ayrıca sınıf kurallarının sınıfa geç gelme, izinsiz sınıfta terk etme ve kavga(N=3) ile uygulamakta zorluk çekildiği bu nedenle sınıf yönetiminde zorlanıldığı öğretmenlerce dile getirilmiştir. Bu bağlamda katılımcılara ait görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir.

Sınıf yönetiminde karşılaşılan en önemli sorunlardan birinin uyum sınıfı öğrencilerinin kendi dillerini konuşmaya başladıkları anda ortaya çıkan problemler olarak ifade eden Ö6 ve Ö8 görüşlerini aşağıdaki şekilde iletmiştir:

"Diğer sınıflarda da sorunlar oluyor tabii ki ama burada sadece kendi dillerini konuştukları arkadaşları ile oldukları için davranış problemleri yaşıyoruz. Kendi işlerinde konuşmalar tartışmalar vesaire sürekli karşılaşıyoruz. (Ö6)"

"Sınıf yönetiminde ben kendimi şöyle söyleyebilirim ki sınıf yönetimi zor uyum sınıfında gerçekten çok zor oluyor çünkü aynı dili konuşmaya başladıklarında aslında bu sefer siz Arapçaya maruz kalan kişi oluyorsunuz. Bu anlamda konuştukları dediği anlayamadığımız için kendi aralarında ne konuştuklarını bilmiyorsunuz. Haricinde dersi kaynatmaları onları çok çabuk olabiliyor. (Ö8)"

Sınıf kuralları ile ilgili Ö1 kodlu katılımcı görüşlerini aşağıdaki şekilde iletmiştir:

"Hepsi yabancı öğrenci olduğu için sınıf yönetiminde çatışma oluyor zor oluyor. Akran zorbalığı olabiliyor hepsi 9 yaşında değil 7 yaşında 8 yaşında 13 yaşında olan da olabiliyor. Geç yazılmış veya yanlışlıklar olmuş nüfus cüzdanında."

Uyum sınıflarında sınıf kurallarının uygulanması bakımından, Türk ve yabancı öğrencilerin birlikte bulunduğu sınıflara kıyasla daha fazla zorlanıldığı görüşünü belirten Ö5 görüşlerini aşağıdaki şekilde iletmiştir:

"Normal sınıflarında olduklarında bu kadar disiplin sorunu yaşamıyorlar. Orada azınlık olduğu için uymak zorunda o sınıfa adapte olmak zorunda o sana koymak zorunda ama buraya gelince daha bir şey gibi oluyor orada misafir çocuğu gibi burası kendi evi gibi istediğimi yaparım. Bazıları bana söylemeden sınıftan çekip gidiyor böyle bir rahatlık var sanırım evde de öyleler."

Benzer şekilde Ö3 görüşlerini aşağıdaki şekilde iletmiştir:

"Çocuklar ilk başta geldiklerinde sınıf kurallarına uymak da zorluk yaşayabiliyor derse geç gelme, teneffüse erken çıkmak gibi tekrar ederek güzelce anlatarak sınıf yönetimi önündeki problemleri hallediyoruz."

Uyum Sınıfında Görev Yapan Öğretmenlerin Mevcut Sorunlara İlişkin Önerileri Hakkında Görüşleri

Uyum sınıfında görev yapan öğretmenlerin mevcut sorunlara ilişkin önerileri hakkında görüşlerini gösteren 1 tema ve bu temaya yönelik 2 alt tema oluşturulmuştur.

Tablo 5

Uyum sınıfında görev yapan öğretmenlerin mevcut sorunlara ilişkin önerileri tema örüntüsü

Tema	Alt Tema	Kodlar	N
Sorunlar ve Öneriler	Sorunlar	Kaynak eksik, yöntem, Seviye farklılığı, Ölçme değerlendirme, Uyum sınıfı yaşı	7
	Çözümler	Akıllı tahta, görsel materyal, Veli desteği, 2-3 yıl dil eğitimi, Uyum sınıfı 2.sınıftan, Dijital içerikler, Nitelikli ölçme	8

Tablo 5'e göre görüşme sorularını cevaplayan öğretmenlerin neredeyse tamamına yakını başlıca sorunları kaynak eksikliği, öğrenciler arası Türkçe düzeyi farklılığı, ölçme değerlendirme yöntemlerinin belirsizliği ve uygulama zamanlarının değişkenliği ayrıca uyum sınıfına alınması için 3.sınıfın çok geç olması(N=7) şeklinde belirtmişlerdir. Çözüme ilişkin ise uyum sınıfının daha erken yaşlarda uygulanmaya başlanması ve 2-3 yıl dil eğitiminin devam etmesi, uyum sınıflarında akıllı tahtanın büyük kolaylık sağlayacağı, dil öğretiminde velinin desteğinin süreci kolaylaştıracağı, görsel materyal ve dijital içeriklerin hazırlanarak uyum sınıflarda kullanıma sunulması gerektiği ayrıca çoktan seçmeli ölçme araçlarının öğrencilerin seviyesine uygun olmadığı için nitelikli ölçme araçlarının hazırlanması gerektiği(N=8) şeklinde belirtmişlerdir. Bu bağlamda katılımcılara ait görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir.

Katılımcılardan bazıları okuma yazma öğretimini gerçekleştirirken zorlandığını bunun nedeninin de Lisans eğitiminde böyle bir ders görmemesinden kaynaklandığını ancak bu sorunu da sınıf eğitimi mezunu öğretmen arkadaşlarından yardım alarak çözmeye çalıştığını belirtmiştir. Bu durumla ilgili Ö1 kodlu katılımcı görüşlerini aşağıdaki şekilde iletmiştir:

“Üniversitede yabancılara Türkçe öğretimi dersi aldım çocuklara okuma yazma öğretirken “elakin” yöntemini kullanıyorum. Ancak programda bu şekilde değil biz aslında bunu yaparak yaşayarak öğrendik mesela ben sınıfçı değilim Türkçeciyim biz sınıfçı arkadaşımınla birlikte çalışmıştım nasıl öğreteceğim ondan öğrendim. Bunu nasıl yapacağım onu nasıl öğretebilirim diye ders olarak kendimi geliştirmeye çalıştım. Yabancı öğrencilerle ilk defa karşılaşıyordum üniversitede böyle bir şey görmedim, elakin yöntemini de bilmiyordum.”

Uyum sınıfına alınacak öğrencilerin belirlenmesi için yapılan dil sınavının amacına hizmet etmediğini belirten Ö1 adlı katılımcı görüşlerini aşağıdaki şekilde iletmiştir:

“Sınav yapılıyor mesela çocuğun seviyesi çok iyi oluyor ya da çok kötü oluyor. Bazen Türkçe bilen öğrencilere de uyum sınıfına gelebiliyor. Biz hatta şaşırıyoruz bu nasıl geliyor diye. Biz Ela-Lale öğretirken o çocuk derste sıkılıyor. Biz her öğrenciye ayrı bir şeyler gösteriyoruz, bu şekilde birleştirilmiş sınıflarda eğitim gibi oluyor. Bu şekilde bizde bölünüyoruz.”

Benzer şekilde ölçme araçlarının geçerliği ve güvenilirliği ile ilgili Ö8 adlı katılımcı görüşlerini aşağıdaki şekilde iletmiştir:

“Ölçme değerlendirme ile ilgili nitelikli güvenilirlik testlerinden geçmiş ölçme değerlendirme uygulamaları yapılabilir. Ben kendim Türkçe öğretmeniyim böyle bir testi sadece kendim hazırlayamam, uyum sınıflarına öğrenci alınmadan önce hazırlanmış Türkçe yeterlilik testleri var. Bu testi de çok güvenilir ve geçerli bulmuyorum ölçme değerlendirme adına çok eksik.”

Yabancılara Türkçe öğretiminde ihtiyaç duyulan materyallerin eksikliğini belirten Ö7 adlı katılımcı görüşlerini aşağıdaki şekilde iletmiştir:

“Materyaller eksiktir ve bunun için öğretmenlere özel ödenek sağlanmamaktadır.”

Bir yıl boyunca yapılan Türkçe öğretiminin öğrenciler üzerindeki etkileri ile ilgili Ö8 adlı bir başka katılımcı görüşlerini aşağıdaki şekilde iletmıştır:

“Eylül ayında alıp haziran ayına kadar bir sınıfta sadece moda mod Türkçe öğretimi yapmak 9 yaşındaki çocuklarımız için biraz sıkıcı.....”

Uyum sınıfına alınan öğrencilerin düzeylerinin farklı olmasının olumsuz sonuçları hakkında Ö1 adlı katılımcı görüşlerini aşağıdaki şekilde belirtmiştir:

“Sınıf seviyesi birbirine yakın olsa daha verimli daha güzel olur. Ama diyelim ki 10 kişi biliyor 10 kişi bilmiyor ona bir farklı buna bir farklı o zaman öğrencilerin dikkati çok dağılıyor. “Göç yolda düzelir.” Diyorlar. Çok fazla belirsizlik var ama artık 10 yıl oldu, bazı şeyler daha düzenli olmalı. (Ö1)”

Uyum sınıflarında kullanılmak üzere hazırlanan materyallerle ilgili bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

“Materyaller daha görsel olabilir akıllı tahta ve laptoplar çok iyi olur. (Ö4)”
“Okuma yazmaya yönelik materyaller geliştirilmeli okuduğunu anlamaya yönelik materyaller geliştirilmeli uyum sınıflarının ikinci sınıftan başlaması bence daha uygun. Bir yılda yetmiyor 2 de 3 de devam etmeli. (Ö6)”
“Materyal konusunda çok yeterli olmuyor görselliğin ön plana alındığı basılı kaynaklar hazırlanmalı dijital içerikler hazırlanmalı evet kitaplarımız var fakat kitaplar biraz daha bilenler için hazırlanmış gibi bir kelimeyi söylediğimiz de görseli olsa çocuk daha iyi anlamlandırma biliyor (Ö3)”
“Akıllı tahtalar olabilir dijital içerikler programlar hazırlanarak görsele daha fazla önem verilebilir. Sürekli güncellenecek ama bir hazırlandı bir daha 6 ay geçmesine rağmen üzerine bir şey konmadı. (Ö1)”

Yabancı öğrencilere Türkçe öğretimi sürecinde kullanılmak üzere standart bir ölçme aracının hazırlanması gerektiğini Ö8 görüşlerini aşağıdaki şekilde belirtmiştir:

“Ölme değerlendirme ile ilgili nitelikli güvenilirlik testlerinden geçmiş ölçme değerlendirme uygulamaları yapılabilir. Ben kendim Türkçe öğretmeniyim böyle bir testi sadece kendin hazırlayamam sınıflarına öğrenci alınmadan önce hazırlanmış Türkçe yeterlilik testleri var. Bu testi de çok güvenilir ve geçerli bulmuyorum ölçme değerlendirme adına çok eksik nasıl düzeltilebilir kısmında ölçme ve değerlendirme gerçekten ayrı bir sınav olduğu için terimsel anlamda çok ifade edemeyebilirim ama uzmanlar tarafından yabancılara dil öğretiminde gerçekten geçerliliği ve güvenilirliği ispat edilmiş seviyelere göre yapılmış A1, A2, B1, B2 şeklinde nitelikli hazırlanabilir ya da var olan testler bu şekilde geliştirilebilir.”

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Türkçe öğreticilerin uyum sınıflarında Türkçe dersinde yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşlerini incelemeyi amaçlayan bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Sınıf öğretmenliği, Türkçe ve edebiyat öğretmenliği mezunlarının uyum sınıflarında görevlendirildiği bunun öncesinde sınırlı bir süre hizmet içi eğitime alındıkları ancak Türkçe öğretmenliği mezunu bir öğretmenin “elakin” yöntemini sınıf öğretmenliği yapan öğretmen arkadaşından öğrendim demesi öğretmen yeterliklerinin olması gereken düzeyde olmadığını göstermektedir.

Uyum sınıfına alınma yaşı ile ilgili Türkçe öğreticilerin görüşlerinden anlaşılacağı üzere uyum sınıfı uygulaması katılımcılar tarafından olumlu olarak değerlendirilmektedir. Diğer sınıflar da öğrencilerin arka plana alındığı, mevcut ders içerikleri için yeterli Türkçe bilmedikleri ve sonuç olarak çocukların derslere ilgisiz kaldığı, motivasyonlarının düştüğü ifade edilmektedir. Öğrencilere okuma konusunda yardımcı olmak için öğrencilerin okuma motivasyonlarını belirlemeye ve izlemeye yönelik

çalışmalar yapılmalıdır (Yıldız ve Akyol, 2011). Uyum sınıfına başlama zamanı olarak okul öncesi ya da ikinci sınıfın uygun olduğu düşünülmektedir. Ekuş ve Babayiğit (2013), nitel bir çalışmada, İngilizce öğretmenleri dil öğretiminin erken yaşlarda başlamasının önemini savunmuşlardır. Akranlarından ayrı sınıfa alınan öğrencilerin Türkçe dil beceri eksikleri uyum sınıflarında tamamlanmaya çalışılmaktadır, ancak dile maruz kalmanın dili öğrenmeye ilişkin önemi düşünüldüğünde bu durum Türkçeyi öğrenmeyi güçleştirebilmektedir. Uyum sınıflarında Türk öğrencilerin olmaması nedeniyle Suriyeli öğrenciler kendi dilleri olan Arapçayı kullanmaktadır. Türkçe öğreticilerin sınıf yönetimi ve dil becerileri temalarında en çok tekrar ettikleri kodlar öğrencilerin kendi aralarında Arapça konuşmaları ve ailede Arapçaya maruz kalma olmuştur. Bu durum Türkçe öğretiminde durumu oldukça zorlaştırmaktadır. Sarıtaş ve Şahin ve Çatalbaş (2016), yaptıkları çalışmada öğretmenlerin yabancı öğrencilerin eğitiminde en fazla sorun yaşadıkları durumların başında dil sorunu geldiğini vurgulamıştır. Üçüncü sınıfa kadar Türk öğrencilerle eğitim alan Suriyeli öğrencilerin, yeni bir sınıf, yeni arkadaşlar ve yeni ders içerikleri ile karşılaşmaları da Türkçe öğreticiler tarafından olumsuz olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle daha erken yaşlarda Türkçe öğretimine başlanmasının daha doğru olacağı düşünülmektedir. Birinci sınıf tamamlandıktan sonra okuma yazmayı öğrenemeyen öğrencilerin ikinci sınıfta ayrı bir sınıfa alınarak ara vermeden daha kolay olabileceğini savunan katılımcılarda bulunmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin birinci sınıfta okuma yazma sürecini tamamlayamayan öğrencilerle üst sınıflarda ilgilenemediği için Suriyeli öğrencilerin Türkçeyi yeterince öğrenemediği görüşü katılımcılarca dile getirilmektedir.

Türkçe eğitiminin temel amacı, öğrencilerin okuduklarını ve duyduklarını anlamalarını, düşüncelerini sözlü ve yazılı olarak ifade etmelerini sağlamaktır (Çalışkan, 2016). Nitelikli bir öğretim programının eksikliği Türkçe öğreticiler tarafından hissedilmektedir. Program olarak her sene küçük bir pdf şeklinde gönderilen, haftalara göre kazanımların yer aldığı çerçeve yıllık plan kullanılmaktadır. Ancak öğrenci düzeyleri ve dil seviyeleri göz önünde bulundurulmadan hazırlanan bu çerçeve planı ihtiyaçlara yeterince cevap verememektedir. İlk hafta programında Suriyeli öğrenciler kazanım anlamında otur kalk gibi daha basit bazı yönergeleri algılayamıyorken ikinci hafta programında “Kazanım olarak basit yönergeleri algılar arkadaşlarıylayapar” ifadesi bulunmaktadır. Türk öğrencilerden bazıları düşünüldüğünde bile, verilen kazanımın yapılamama ihtimali yüksekken Türkçeyi yeni öğrenen yabancı öğrenciler için programın güvenilirliği uygulayıcıları tarafından gerçekçi bulunmamaktadır. Türkçe yeterlikleri bakımından A1 ve A2 düzeyinde bulunan öğrencilerin bu düzeylerin içinde de farklı düzeylere ayrılması bir başka sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkçe öğreticiler bu durumu bazı öğrencilere okuma öğretiyorum, bazı öğrencilere yazma, bazıları hiçbir şey bilmiyor bazılarına da hikâye kitapları veriyorum, diyerek birleştirilmiş sınıflarda verilen eğitime benzetmektedir. Arapçanın sağdan sola doğru yazılması Türkçe ses ve kelimelerin telaffuzunu öğrencilerin kolaylıkla yapamaması bu durumu dahada güçleştirmektedir. Gökteş ve Karataş (2022) Sudanlı öğrencilere yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlardan biri olarak Arapçanın sağdan sola olarak yazılması olduğunu belirtmişlerdir. Uyum sınıflarında Fen bilimleri ve matematik dersinde Türk öğrenciler için hazırlanan 3. sınıf öğretim programlarının kullanılması da uygun görülmemektedir.

PİKTES projesi her yıl hazırlanan kitapları uyum sınıfı bulunan okullara göndermektedir. Gönderilen kaynaklar ilk zamanlara göre daha iyi olduğu söylenebilir ancak, Türkçe öğreticiler hazırlanan kaynaklarda daha fazla görsele yer verilmesi kaynaklarla ilgili dijital içeriklerinde geliştirilmesinin işlerini daha kolaylaştıracaklarını düşünmektedir. Okuma yazmaya ilişkin düzenlenen kaynakların yeterli olmadığı bu eksiklerin öğreticiler tarafından ekstra çalışmalarla giderdiği görüşme sonuçlarından anlaşılmaktadır. Öğrencilerin akıcı okuma becerilerini geliştirmek, kelime hazinelerini artırmak için hazırlanan “Cin Ali” serisini hatırlatan “Aslı Hikâye Serisi” bu yıl uyum sınıflarına gönderilmiştir. Daha önceki yıllarda benzer amaçlarla “Salih Hikâye Serisi” Suriyeli öğrencilerle buluşmuştur. Bu kitapların yeterli olmadığı, daha çok okuma yazmayı öğrenmiş çocuklar için hazırlanmış olduğuna dair görüşler bulunmaktadır. 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Türkçe dersinde kullanılmak üzere okullara dağıtılan kitaplar aynı zamanda “İlkokullarda Yetiştirme Programı” içinde kullanılmaktadır. Bunun yanında okuma yazma öğretilmesi için geliştirilen fasiküller de okullara gönderilmiştir. Gönderilen kaynaklar projenin başında biraz daha sınırlı olduğu hatta aynı kaynakların hem ortaokul hem ilkokul öğrencileri için kullanıldığı anlaşılmaktadır. Türkçe öğreticilerden birkaçı

kaynakların zamanla arttığını ancak ellerine çok geç ulaştığını belirtmektedir. Hazırlanan kaynakların TÖMER’de istekli bir şekilde Türkçe öğrenmeye gelen yabancı öğrencilere daha uygun olduğu, ilkokullarda okuma yazma bilmeyen Suriyeli öğrencilere göre olmadığı öğretmenler tarafından ifade edilmektedir. Türkçe öğretmenleri öğrencilerin düzeyine uygun kaynak ve içerikleri 1.sınıf öğretmenlerinden temin ettiklerini YouTube ve Google’dan çok fazla faydalandıkları anlaşılmaktadır.

Suriyeli öğrencilerin ailesinde Türkçe bilen birilerinin olması Türkçe öğrenimi bakımından avantaj sağlamaktadır. Ailede Türkçe bilen birileri bulunmuyorsa öğrenciler sadece okulda dile maruz kalmakta bu da dil öğrenimini güçleştirir. Nedeniyle süreci uzatmaktadır. Aile desteğinin eğitimin her aşamasında olduğu gibi dil öğretiminde ne kadar önemli olduğu anlaşılmaktadır.

Hedef dile maruz kalmama nedenlerinden biri olarak da Suriyeli öğrencilerin uyum sınıflarına alınarak Türk öğrencilerle yalnızca teneffüste etkileşime geçebilmesi gösterilmektedir. Türkçe öğretmenleri tarafından uyum sınıflarında Türkçe dersi ağırlıklı bir eğitim verilmesinin akranlarından geride kalan bu öğrencilere destek sağlayacağı ve bu uygulamanın olumlu yanlarının olduğunun savunulmasının yanında dile maruz kalma anlamında olumsuz olduğu vurgulanmaktadır.

Türkiye’de doğan Suriyeli çocukların bazıları Türkçeye kritik dil öğrenme döneminde maruz kalmaları, Türkçeyi konuşmasalar da anlamalarını kolaylaştırmıştır. Bu nedenle Türkçe öğretmenlerde göçün yaşandığı ilk yıllara göre Türkçe öğretiminin biraz daha kolaylaştığını savunmaktadırlar. Veliler ile iletişim kurmakta zorlanan öğretmenler, okullarında görevlendirilen tercümanlar aracılığıyla problemi çözmeye çalışmaktadır.

Uyum sınıfına alınacak öğrenciler belirlenirken bakanlığın gönderdiği okuma, yazma, dinleme, sözel iletişim yeterliklerini ölçen 4 dereceli puanlama “Değerlendirme Formu” okullar tarafından oluşturulan iki öğretmen ve bir yöneticinin bulunduğu komisyonca puanlanmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığının sınavdan sonra belirlediği toplam puanın altında kalan öğrenciler uyum sınıfına alınmaktadır. A1 ve A2 düzeyinde yeterliklerin puanlandığı değerlendirme formu objektif değerlendirmelerden uzaktır. Ölçme değerlendirme ile ilgili dönem içerisinde standart bir uygulama yoktur. Türkçe öğretmenler, öğrencilerin ne kadar öğrenebildiğini anlamak için çoğunlukla soru-cevap yöntemini kullandığını belirtmişlerdir. Birinci dönem sonu ve ikinci dönem sonunda yapılan PİKTES projesi tarafından hazırlanan çoktan seçmeli soruların Türkçe cümle yapısını ve kurallarını henüz yeni öğrenmiş öğrencilere uygulamanın doğru bir değerlendirme olmadığı ve gerçekleri yansıtmadığı görüşü katılımcılar tarafından dile getirilmektedir. Ayrıca uyum sınıfı öğrencilerinin ancak dönem sonunda değerlendirmeye alınabilecek düzeye eriştikleri görüşmeye katılanlar tarafından savunulmaktadır.

Uyum sınıfı öğrenci mevcutlarının her okulda farklı olması nedeniyle Türkçe öğretmenlerinin Türkçe öğretimi ile yaşadıkları sorunları da etkilemektedir. Bu çalışmada görüşme yapılan katılımcı sayısı araştırmanın sınırlılıklarından birisidir. Bundan sonra daha katılımcı ile yapılan görüşmeler yapılabilir. Bu durum sorun ve çözüm önerilerine elde edilen cevapları çeşitlendirecektir. Araştırmanın bir başka sınırlılığı ise araştırmanın yapıldığı il olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan çalışma sadece bir ilde bulunan bazı Türkçe öğretmenleri ile sınırlıdır. Türkiye’de son eklenen illerle birlikte 28 ilde uyum sınıfı ve uyum sınıflarında görev yapan Türkçe öğretmeni bulunmaktadır. Diğer illerde bulunan uyum sınıflarının Türkçe derslerinde yaşanan sorunları tespit etmek ve çözüm önerileri bulmak bakımından katılımcıların görüşlerini almak, bundan sonraki araştırmaların alana daha fazla katkı yapmasını sağlayacaktır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ışığında getirilebilecek çözüm önerileri oldukça önemlidir. Uyum sınıfına alınma yaşı okul öncesine alınarak nitelikli ve öğrenci yaş aralığına uygun öğretim programları hazırlanmalıdır. A1, A2 dil seviyeleri dikkate alınarak öğrencilerin düzeyleri belirlenmeli ve öğrenciler belirlenen dil düzeylerine göre sınıflara alınmalıdır. Materyaller çeşitlendirilerek görsel ve işitsel boyutları ön plana çıkarılmalıdır. Türkçe öğreticisi olarak adlandırılarak uyum sınıflarında görev alması sağlanan Türk Dili Edebiyatı, Türkçe ve Sınıf öğretmenliği mezunlarının yabancılarla okuma-yazma ve Türkçe öğretiminde yaşadıkları sorunlar

Lisans eğitiminde bu alana yönelik aldıkları farklı eğitimlerden kaynaklanmaktadır. Bu sorunları gidermek üzere sadece yabancı öğrencilere Türkçe öğretmek için Lisans Eğitimleri açılabilir. Dile maruz kalmanın dil öğretimindeki önemi dikkate alınarak uyum sınıfı öğrencilerinin belirlenen zamanlarda Türk öğrencilerle bir araya gelebileceği uygulama ve planlamalar yapılmalıdır. Sürekli olarak güncellenen dijital içerikler öğretmenlerin kullanımına sunulmalıdır. Uyum sınıflarının tamamında bulunmayan akıllı tahta ve ses sistemleri temin edilerek İngilizce dil sınıfları için temin edilen donanım uyum sınıflarına da sağlanmalıdır. Suriyeli aileler okullar ve halk eğitim aracılığıyla Türkçe kurslarına alınarak öğrencilerin dil öğrenimini kolaylaştırılmalıdır.

Yazarların Katkı Oranı

Yazarların her ikisi de makalenin yazım sürecinde eşit oranda rol almışlardır. Çalışma tüm yazarlar tarafından okunarak onaylanmıştır.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmadığını beyan etmektedir.

Kaynaklar

- Alyılmaz, S. ve Şengül, K. (2017). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil öğrenme stratejileri*. İstanbul: Kesit Yayınları
- Banks, J. A.(2009). *The Routledge International Companion to Multicultural Education*. Abington: Routledge Press.
- Chmiliar, I. (2010). *Multiple-case designs*. In A. J. Mills, G. Eurepas & E. Wiebe (Eds.), *Encyclopedia of case study research* (pp 582-583). USA: SAGE Publications.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches* (2.Baskı). USA: SAGE Publications
- Creswell, J. W. (2017). *Nitel Araştırmacılar İçin 30 Temel Beceri* (Çev: Dr. Hasan Özcan). İstanbul:Nobel Yayınları
- Çalışkan, G. (2016) Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Türkçe Ders Kitapları: 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabına Yönelik Bir İnceleme. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(2), 200-214.
- Davey, L. (2009). The application of case study evaluations.(Çev: Tuba Gökçek). *Elementary Education Online*, 8(2), 1-3
- Ekuş, B., & Babayiğit, Ö. (2013). İlkokul 2. sınıftan itibaren yabancı dil eğitimi verilmesine ilişkin sınıf ve ingilizce öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi. *Researcher*, 1(1), 40-49.
- Ergüven, N. S., ve Özturanlı, B. (2013). Uluslararası mülteci hukuku ve Türkiye. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 62 (4), 1007-1062.
- Glesne, C. (2012). *Nitel araştırmaya giriş*. (Çev. Ed: A. Ersoy ve P. Yalçınoğlu), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Göç ve Acil Durumlarda Eğitim Daire Başkanlığı (2022). https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_01/26165737_goc2022sunu.pdf adresinden 01.04.2024 tarihinde erişilmiştir.

- Göktaş, B., ve Karataş, F. (2022). Sudan’da yabancı dil olarak Türkçe öğretimi. *Uluslararası yabancı dil olarak Türkçe öğretimi Dergisi*, 5(1), 26-54.
- Kanat, A. (2022). Uyum sınıflarında Türkçe öğretimi üzerine öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Pearson Journal*, 7(18), 74-90.
- Kapat, S., & Şahin, S. (2021) Türkçe öğretmenleri ve okul yöneticilerinin Suriyeli öğrenciler için açılan uyum sınıfı uygulamasına ilişkin görüşleri. *Rumeli’de Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (25), 169-194.
- Kurumu, T. D. (2016). Güncel Türkçe Sözlük: Etik.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1986). But is it rigorous? Trustworthiness and authenticity in naturalistic evaluation. *New directions for program evaluation*, 1986(30), 73-84.
- Miles, B. M., & Huberman, M. A. (1994). *An expanded sourcebook: Qualitative data analysis*. Sage publications.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber (3. Baskıdan Çeviri, Çeviri Editörü: S. Turan)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- MEB, (2014). Yabancılarla Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri Genelgesi. 2014/21. <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1715.pdf>, Erişim tarihi: 23.01.2024
- MEB, (2016). “Suriyeli çocukların eğitimi için yol haritası belirlendi”. <https://www.meb.gov.tr/suriyelicocuklarin-egitimi-icin-yol-haritasi-belirlendi/haber/11750/tr>, Erişim Tarihi: 17/11/2022).
- MEB, (2019). 2019/15 Uyum Sınıfları Genelgesi. https://mus.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_09/25083246_201915_SayYIY_Genelge_Ac_YklamasY.pdf. Erişim tarihi:23.01.2024
- Patton, M. Q. (2005). *Qualitative Research*. New York: John Wiley & Sons, Ltd
- PİKTES, (2024). Erişim Adresi: https://piktes.gov.tr/cms/Home/Hakkimizda/Erişim_tarihi:17/01/2024.
- Sarıtaş, E., Şahin, Ü., & Çatalbaş, G. (2016). İlkokullarda yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaşılan sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (Ek1), 208-229.
- Türk Dil Kurumu (2024). Türkçe sözlük. Ankara: TDK.
- Üstün, A., & Alimcan, D. (2021) Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesine (PİKTES) Yönelik Öğretmen Görüşleri. *International Journal of Social, Humanities and And Administrative Sciences*, (36),165-169.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (8. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (10. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık

Yıldız, M., & Akyol, H. (2011). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama, okuma motivasyonu ve okuma alışkanlıkları arasındaki ilişki. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(3), 793-815.

Extended Abstract

Introduction

Research Problem

The purpose of this study is to determine the problems experienced by teachers working in adaptation classes in teaching Turkish as a second language to foreign students under temporary protection in primary school in Turkey and to offer solutions to these problems.

Research Questions

What are the views of the teachers working in the adaptation class regarding the development of their students' Turkish language skills? What are the views of the teachers working in the adaptation class regarding the process of teaching Turkish? What are the views of the teachers working in the adaptation class regarding classroom management practices in Turkish lessons? What are the solution suggestions of the teachers working in the adaptation class regarding the current problems?

Method

Research Model

In this research, case study design, one of the qualitative research methods, was used.

Working Group

The study group of the research consists of 8 Turkish teachers working in integration classes in 4 primary schools where Syrian students are concentrated in Meram district of Konya province in 2022. The study group was formed using the easily accessible sampling method.

Data Collection Tools

In this study, a semi-structured interview form was used to collect data. The interview form includes open-ended questions prepared to identify the problems experienced by adaptation class teachers in teaching Turkish to students under temporary protection, the activities they use and their suggestions for solving these problems.

Data Collection and Analysis

A date and time were determined for the interview with a total of 8 Turkish teachers working in 4 primary schools, 3 in primary school A, 2 in primary school B, 2 in primary school C, and 1 in primary school D, determined by the researcher. The researcher visited 4 different primary schools in 4 days and interviewed 8 participants. The interviews were conducted in unused classrooms in the primary schools where the participants were located. Before the interview began, the participants were informed about the purpose of the research. Then, the participants signed a consent form regarding the data and voice recording to be used in the research. A short conversation was held so that the participants could feel comfortable during the interview. Each interview lasted approximately 20-25 minutes. The interviews were collected by voice recording and transcribed in Word on the same day. The descriptive analysis technique was used in the analysis of the data obtained in the research.

Research Ethics

The ethics committee report regarding the research was approved unanimously by the Gazi University Ethics Commission at its meeting dated 18.04.2023 and numbered 08, with the research code 2023-527, stating that there was no ethical problem.

Findings

It was determined that the teachers who participated in the research thought that the age of admission to the adaptation class should be earlier, the curriculum prepared for the adaptation class should be updated, and effective materials for language teaching should be prepared.

Conclusion, Discussion and Recommendations

As can be understood from the views of Turkish language teachers regarding the age of admission to the adaptation class, the adaptation class application is evaluated positively by the participants. It is stated that in other classes, students are taken into the background, they do not know enough Turkish for the current course content and as a result, children are disinterested in the lessons and their motivation decreases. In order to help students with reading, studies should be conducted to determine and monitor students' reading motivation (Yıldız and Akyol, 2011). It is thought that preschool or second grade is the appropriate time to start the adaptation class. In a qualitative study, Ekuş and Babayiğit (2013) argued that English language teachers should start teaching the language at an early age. Due to the absence of Turkish students in the adaptation classes, Syrian students use their own language, Arabic. The most repeated codes in the classroom management and language skills themes of Turkish teachers were students speaking Arabic among themselves and exposure to Arabic in the family. This situation makes the situation in teaching Turkish quite difficult. Sarıtaş and Şahin and Çatalbaş (2016) emphasized in their research that the most problematic situation in the education of foreign students is the language problem.

The age of admission to the adaptation class should be brought to preschool and qualified and appropriate teaching programs should be prepared for the student age range. The levels of the students should be determined by taking into account the A1, A2 language levels and the students should be taken to the classes according to the determined language levels. The materials should be diversified and their visual and auditory dimensions should be emphasized. The problems experienced by the graduates of Turkish Language and Literature, Turkish and Classroom Teaching, who are called Turkish teachers and assigned to work in adaptation classes, in teaching reading and writing and Turkish to foreigners stem from the different training they receive in this field during their undergraduate education. In order to eliminate these problems, Undergraduate Education programs can be opened only to teach Turkish to foreign students.